

سازمان عفو بین الملل

۱۱ اوت ۲۰۱۸ - ۲۰ مرداد ۱۳۹۷

مدافعان حقوق اقلیت ترک آذربایجانی را آزاد و سرکوب تجمعات فرهنگی را متوقف کنید

عفو بین الملل خواهان آن است که مقامات ایرانی فوراً و بدون قید و شرط زندانی عقیدتی ابراهیم نوری و سایر کسانی که به دلیل شرکت در تجمعات فرهنگی اقلیت ترک آذربایجانی زندانی شده‌اند، را آزاد کنند. در هفته‌های گذشته حدود ۱۲۰ نفر در ارتباط با دو گردهمایی جداگانه، یکی در تیر ماه و دیگری در مرداد ماه دستگیر شده‌اند. مقامات ایرانی باید ابراهیم نوری و باقی فعالانی را که به دلیل ترویج مسالمت‌آمیز حقوق اقلیت ترک آذربایجانی در ایران به جرایم امنیتی متهم شده‌اند، تبرئه کنند چرا که این فعالان فقط در چارچوب حق خود برای آزادی بیان و آزادی تجمع و گردهمایی مسالمت‌آمیز، عمل کرده‌اند. تحقیقات عفو بین الملل نشان می‌دهد که همه‌ی دستگیری‌های صورت گرفته در یک ماه گذشته خودسرانه و خارج از موازین قانونی بوده است.

علاوه بر دستگیری‌ها و بازداشت‌های خودسرانه، عفو بین الملل گزارشات تأثیرآور از شکنجه و سایر رفتارهای بیرحمانه، غیرانسانی و تحقیرآمیز توسط نیروهای امنیتی علیه فعالان ترک آذربایجانی دریافت کرده است. مقامات باید تحقیقات فوری، بی‌طرفانه، مستقل و موثری را در خصوص شکایات درباره شکنجه آغاز کرده و افراد مسئول را مطابق با استانداردهای بین‌المللی دادرسی منصفانه محاکمه کنند.

عفو بین الملل برای تهیه این گزارش با بیش از ۱۰ نفر مصاحبه انجام داده و احکام دادگاه، گزارشات رسانه‌های مستقل و حکومتی و پست‌های مرتبط در شبکه‌های اجتماعی را مطالعه کرده است. این سازمان از انتشار اسامی مصاحبه‌شوندگان برای حفظ امنیت آنها خودداری کرده است.

دستگیری‌ها و بازداشت‌های خودسرانه مرداد ماه

عفو بین الملل از طریق منابع موثق مطلع شده است که نیروهای انتظامی و ماموران لباس شخصی ۴۰ نفر از اقلیت ترک آذربایجانی را در روزهای ۱۸ و ۱۹ مرداد ۱۳۹۷ در نزدیکی شهر مشکین‌شهر در استان اردبیل دستگیر کردند. این افراد که شامل ۳۹ مرد و یک زن می‌شدند، عصر روز جمعه ۱۸ مرداد در جریان یک گردهمایی سالانه رقص و آواز در دامنه کوه سبلان بازداشت شدند. در میان بازداشت‌شدگان مهدی هوشمند، مصطفی پروین و توحید امیر امینی بوده‌اند که به تازگی در تیر ماه نیز مورد بازداشت خودسرانه قرار گرفته و پس از مدتی آزاد شده بودند. بر اساس گفته‌های شاهدان عینی، بازداشت‌شدگان در جریان دستگیری توسط نیروهای امنیتی مورد ضرب و شتم قرار گرفتند. همه بازداشت‌شدگان به بازداشتگاه شهر لاهرود در مشکین شهر منتقل شده و عصر روز جمعه ۱۹ مرداد آزاد شدند. عفو بین الملل اطلاعات بیش‌تری درباره وضعیت این افراد و اتهامات احتمالی مطرح علیه آنها ندارد.

دستگیری‌ها و بازداشت‌های خودسرانه تیر ماه

هزاران نفر از جمله خانواده‌ها و کودکان‌شان در روزهای ۱۵ و ۱۶ تیر ۱۳۹۷ به طور مسالمت‌آمیز گرد هم آمدند تا روزی مهم برای اقلیت چند میلیون نفری ترک آذربایجانی را با فعالیت‌هایی مانند خواندن آواز به زبان مادری‌شان جشن بگیرند. این تجمع هر سال همزمان با زادروز بابک خرم‌دین، یک شخصیت انقلابی مشهور از منطقه آذربایجان ایران، در قلعه‌ی تاریخی بابک برگزار می‌شود. این قلعه در بالای کوهی نزدیک به شهر کلیبر در استان آذربایجان شرقی قرار دارد. مراسم قلعه بابک فرصتی برای

تجلیل از فرهنگ ترک‌های آذربایجانی ایران و بیان شکایت از تبعیض علیه ایشان بوده است. تبعیضات مذکور شامل استفاده از زبان فارسی به عنوان تنها زبان تدریس در همه سطوح ابتدایی و متوسطه آموزش و پرورش، ایجاد محدودیت برای انتشار مطلب به زبان ترکی آذربایجانی و بی‌توجهی به مسائل اقتصادی مناطق اقلیت‌نشین بوده است. در این مراسم، فعالان به دفاع از حقوق خود از جمله تدریس به زبان مادری، ترویج و استفاده آزادانه و بدون مداخله از زبان مادری و حق محافظت در مقابل گفتارهای تبعیض‌آمیز و توهین‌آمیز، بخصوص در برنامه‌های تلویزیونی و رادیویی دولتی، می‌پردازند.

به نظر می‌رسد که در سال‌های اخیر حضور نیروهای امنیتی در داخل و اطراف قلعه بابک در زمان تجمع سالانه افزایش یافته است. به گفته شاهدان عینی که عفو بین‌الملل با آنها مصاحبه کرده است، امسال چند هزار نفر از اعضای نیروهای امنیتی از جمله از سپاه پاسداران، وزارت اطلاعات و بسیج در روز تجمع حضور داشتند.

نیروهای امنیتی بیش از ۸۰ نفر از اقلیت ترک آذربایجانی را در روزهای قبل از تجمع و در روز تجمع دستگیر کردند. این دستگیری‌ها در ناحیه شهرهای اهر، کلیبر، تبریز، اردبیل، ارومیه و تهران اتفاق افتاد. دست کم یک فعال به نام ابراهیم نوری هنوز در بازداشت به سر می‌برد. بقیه بازداشت‌شدگان بین روزهای ۱۶ تیر و ۱۸ مرداد آزاد شدند.

در هفته‌های منتهی به تجمع، مأموران امنیتی و اطلاعاتی با تعدادی از فعالان از جمله کسانی که بعداً دستگیر شدند، تماس گرفته و به آنها هشدار دادند که اجازه ندارند در تجمع قلعه بابک شرکت کنند و در غیر این صورت دستگیر خواهند شد. به دنبال دستگیری‌ها، یک مأمور به تعدادی از فعالان گفت: «ما که به شما گفتیم به قلعه بابک نروید. وقتی می‌دانستید بازداشت می‌شوید، برای چه رفتید؟»

سازمان عفو بین‌الملل مطلع شده است که نیروهای امنیتی یک ایست بازرسی بزرگ در جاده اصلی بین اهر و کلیبر، که شهری در مسیر اصلی قلعه بابک است، دایره و از آن برای توقف و دستگیری فعالانی که در حال رفتن به تجمع بودند، استفاده کردند. آن‌ها همچنین چندین ایست بازرسی در طول مسیر کوه‌پیمایی به سمت قلعه بابک ایجاد کرده و مردم را مورد آزار و اذیت و دستگیری‌ها و بازداشت‌های موقت خودسرانه قرار داده و از آنها درباره دلایل شرکت در تجمع سالانه بازجویی کردند.

سازمان عفو بین‌الملل معتقد است که همه این دستگیری‌ها خارج از موازین قانونی و بخشی از یک کارزار سازمان‌یافته سرکوب علیه فعالان اقلیت ترک آذربایجانی ایران بوده است و این کارزار بازداشتن فعالان و دیگران از شرکت در تجمع سالانه قلعه بابک و مجازات افراد شرکت‌کننده، را دنبال کرده است.

ابراهیم نوری

فعال و دانشجوی حقوق ابراهیم نوری در روز ۱۱ تیر ۱۳۹۷ در تهران دستگیر شده و به بند ۲۰۹ زندان اوین تهران که توسط وزارت اطلاعات اداره می‌شود، انتقال یافت. در روزهای قبل از دستگیری، مأموران وزارت اطلاعات به او و برادرش فرج نوری هشدار داده بودند که اجازه ندارند در تجمع سالانه قلعه بابک شرکت کنند و در غیر این صورت، دستگیر خواهند شد. ابراهیم نوری در گذشته هم بارها فقط به دلیل فعالیت‌های مسالمت‌آمیز از جمله شرکت در مراسم‌های خانگی بزرگداشت روز جهانی زبان مادری در سال‌های ۱۳۸۴، ۱۳۹۱، ۱۳۹۲ و ۱۳۹۴ دستگیر شده است. او در سه پرونده جداگانه محاکمه و بر اساس اتهامات ساختگی و کاملاً مرتبط با فعالیت‌های مسالمت‌آمیزش محکوم به ۱۶ ماه حبس تعزیری و ۱۰ ماه حبس تعلیقی شده است.

عباس لسانی

عباس لسانی، از دیگر مدافعان شناخته شده حقوق اقلیت ترک آذربایجانی، در ۱۱ تیر ۱۳۹۷ در اردبیل دستگیر و با قرار وثیقه در ۲۳ تیر ۱۳۹۷ آزاد شد. این فعال مدنی بیش از یک دهه است که به علت حمایت از حقوق ترک‌های آذربایجانی در ایران و فعالیت‌های مسالمت‌آمیزی نظیر شرکت در تجمعات قلعه بابک، برگزاری مراسم روز جهانی زبان مادری و انتشار تقویم و مطالب دیگر به زبان ترکی آذربایجانی، مورد آزار و اذیت و تعقیب قضایی قرار گرفته است. او در فروردین ۱۳۹۴، توسط شعبه یک دادگاه انقلاب اردبیل به اتهام «تبلیغ علیه نظام» به دلیل شرکت در اعتراضات مسالمت‌آمیز علیه روند خشک شدن دریاچه ارومیه به یک سال حبس محکوم شد. در اسفند ۱۳۹۵ او مجدداً به خاطر ترویج زبان ترکی آذربایجانی و برگزاری مراسم روز جهانی زبان مادری مورد اتهامات بی اساس امنیتی قرار گرفت و

در یک دادگاه انقلاب در مشکین شهر در استان اردبیل محاکمه شد. عباس لسانی در مصاحبه‌ای با مرکز حقوق بشر در ایران در فروردین ۱۳۹۶ اظهار داشت: «روز زبان مادری یک روز جهانی است و من هم به اتفاق تعدادی از هم‌زمان‌هایم ... در یک مراسم کاملاً مسالمت‌آمیز شرکت کرده‌ام ولی همین تعداد شرکت‌کننده را به عنوان یک گروه مخالف امنیت ملی محسوب کرده‌اند.»

در ۱۱ تیر ۱۳۹۷، جعفر رستمی راد توسط مأموران امنیتی لباس شخصی بدون داشتن حکم در تهران دستگیر و به بند ۲۰۹ زندان اوین منتقل شد. او حدود هفت روز در سلول انفرادی بود و بعد به بند عمومی انتقال یافت. بر طبق گزارشات، او متهم به «تبلیغ علیه نظام» شده است.

جعفر رستمی راد

جعفر رستمی راد با قرار وثیقه در ۹ مرداد ۱۳۹۷ آزاد شد. جعفر رستمی راد نیز چندین مرتبه، از جمله در ۲ اسفند ۱۳۹۳ پس از شرکت در یک مراسم خانگی برای بزرگداشت روز جهانی زبان مادری، دستگیر و بازداشت شده است.

کیومرث اسلامی

کیومرث اسلامی، پژوهشگر تاریخ و فرهنگ آذربایجانی، در روز ۱۲ تیر ۱۳۹۷ در منزل خود در پارس‌آباد در استان اردبیل دستگیر شد. عوامل بازداشت که از وزارت اطلاعات بودند هیچ اطلاعاتی در مورد علت دستگیری و محل انتقال وی در اختیار خانواده‌ی او قرار ندادند. طبق اطلاعات بدست آمده توسط عفو بین‌الملل، مأموران بسیاری از وسایل وی را ضبط کرده و به سر وی ضربه زدند که باعث خونریزی آن شد. کیومرث اسلامی به زندان مغان نزدیک پارس‌آباد انتقال یافت و طبق گزارشات در آنجا هم در معرض انواع شکنجه‌ها از قبیل ضرب و شتم و محرومیت از دسترسی به مراقبت‌های پزشکی برای جراحات ناشی از شکنجه‌اش قرار گرفت. از زمان دستگیری به وی اجازه دسترسی به وکیل و ملاقات با خانواده‌اش داده نشد. دادگاه علیرغم صدور قرار وثیقه، از پذیرش وثیقه و صدور حکم آزادی کیومرث اسلامی سرباز زد.

کیومرث اسلامی در روز ۶ مرداد ۱۳۹۷ در اعتراض به امتناع دادگاه از آزادی وی به قید وثیقه دست به اعتصاب غذا زد. در

واکنش، مسئولان زندان او را به بندی از زندان که ظاهراً در آن زندانیان محکوم به سرقت، جرائم مرتبط با مواد مخدر و دیگر جرائم غیرسیاسی نگهداری می‌شوند انتقال دادند که نقض مقررات زندان در خصوص نحوه تفکیک و طبقه بندی زندانیان است. کیومرث اسلامی در نهایت روز ۱۸ مرداد با تودیع وثیقه آزاد شد. او هم جز فعالانی است که چندین مرتبه در گذشته به دلیل فعالیت‌های مسالمت‌آمیز در جهت افزایش احترام به حقوق اقلیت ترک آذربایجانی در ایران دستگیر شده است.

حمید ادیب از معدود فعالان ترک آذربایجانی است که موفق شد در روز ۱۵ تیر ۱۳۹۶ خود را به قلعه بابک رساند و در آنجا دستگیر شد. او به همراه دوستانش در مسیر پیاده‌روی به بالای کوه توسط نیروهای امنیتی متوقف شده و به مدت چندین ساعت بازداشت و بدون حضور وکیل مورد بازجویی قرار گرفت. سوالات بازجویی همگی حول دلیل آمدن او به قلعه بابک و فعالیت‌های او در آنجا بود.

حمید ادیب

عفو بین‌الملل از طریق شاهدان عینی قادر به دستیابی به اطلاعات درباره جزئیات دستگیری‌های صورت گرفته در کلیبر و شهرهای اطراف از جمله اردبیل بوده است. بسیاری از افراد دستگیر شده از جمله فعالان به بازداشتگاهی در کلیبر برده شدند که توسط حفاظت اطلاعات سپاه پاسداران اداره می‌شود. هیچ یک از آن‌ها در مورد علت دستگیری‌شان مطلع نشده و همگی از دسترسی به وکیل و خانواده محروم ماندند. تعدادی از این افراد در سلول انفرادی نگهداری شدند. به همگی آن‌ها گفته شد که تنها به شرطی آزاد می‌شوند که یک تعهدنامه از پیش تهیه شده را امضا کنند و تعهد دهند که از قلعه بابک و منطقه کلیبر به طور کلی فاصله بگیرند و از شرکت در تجمعات فرهنگی خودداری و در مورد اعمال خود ابراز پشیمانی کنند. آنها از امضا کردن تعهدنامه امتناع کردند ولی در نهایت همه، البته برخی با قرار وثیقه، آزاد شدند. بازداشت‌شدگان دو به دو به بیرون از بازداشتگاه منتقل شده و ظاهراً در مناطق پراکنده اغلب کیلومترها دورتر از کلیبر و منازل‌شان رها شدند.

دو پسر عمو به نام‌های محمد جولانی و میثم جولانی به همراه علی خیرجو، محسن اسماعیلی، توحید امین امیری و چند فعال دیگر در روز ۱۳ تیر ۱۳۹۷ توسط نیروهای امنیتی لباس شخصی در جاده اصلی به سمت کلیبر برای رفتن به قلعه بابک دستگیر شدند. در زمان دستگیری، نیروهای امنیتی به آنها حمله ور شده و آنها را در معرض ضربات باتوم و لگد قرار داده و از اسپری فلفل و سلاح شوک الکتریکی استفاده کردند. آنها سپس به بازداشتگاهی در کلیبر برده شدند و در آنجا برای چندین روز توسط مأموران مختلف مورد ضرب و شتم قرار گرفتند. در این مدت، مأموران از دسترسی آنها به وکلا و خانواده‌هایشان جلوگیری کردند. خانواده‌های آنها تنها پس از اینکه همگی در روز ۱۶ تیر ۱۳۹۷ آزاد شدند متوجه شدند که چه اتفاقی افتاده است. در دوران بازداشت، مأموران به آنها و خانواده‌هایشان توهین کرده و آنها را مورد تهدید قرار دادند. آنها به

از بالا سمت راست تا پایین سمت چپ: محمد جولانی، میثم جولانی، علی خیرجو و محسن اسماعیلی

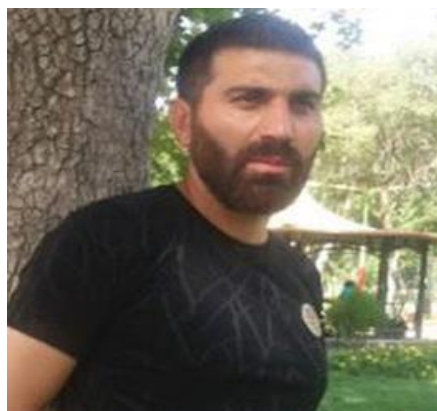
این فعالان گفتند: «شما خلافکار هستید. شما از ایالات متحده دستور می گیرید.» برخی از آنها به سلول انفرادی فرستاده شدند. همگی گفته‌اند که مجبورشان کرده‌اند روی زمین بخوابند و تا زمان آزادی با دستان بسته و در شرایط نامساعد نگهداری شدند.

اصغر اکبرزاده که در طی یک دهه گذشته چندین بار به دلیل فعالیت‌هایش دستگیر شده است، در ۱۱ تیر ۱۳۹۷ در محل کار خود در اردبیل توسط نیروهای امنیتی دستگیر و به بازداشتگاهی که توسط بخش حفاظت اطلاعات نیروی انتظامی در اردبیل اداره می شود منتقل شد. او با چهار فعال دیگر به نام‌های **رحیم غلامی، علی واثقی، سعید صادقی‌فر و مهدی هوشمند** که به طور جداگانه همان روز دستگیر شده بودند در یک سلول نگهداری شد. مهدی هوشمند پس از نادیده گرفتن احضاریه‌های قبلی از طرف مقامات و پس از تماس‌های تلفنی آن‌ها مبنی بر اینکه اگر خود را تسلیم نکند برادرش را به جای او دستگیر خواهند کرد خود را به پلیس معرفی کرده بود.

اصغر اکبرزاده

این فعالان در روز ۱۲ تیر ۱۳۹۷ به دفتر دادستان در اردبیل برده شدند و در آنجا از آنها پرسیده شد که چرا اخبار دستگیری آنها در رسانه‌های خارج از کشور منتشر شده است. به آنها گفته شد که اتهام آنها «تشکیل گروه ... با هدف اختلال در امنیت ملی» (ماده ۴۹۸ قانون مجازات اسلامی) است. هنگامی که این فعالان در مورد علت این اتهام پرسیدند، گزارش شده است که نماینده دادستان به آنها گفته «علت بعدا مشخص خواهد شد.» آنها سپس به بندی در زندان اردبیل که زندانیان محکوم به جرائم خشن و جرائم مواد مخدر در آنجا در شرایط پرازدحام و غیربهداشتی نگهداری می‌شوند، منتقل شدند. روز بعد آنها از آنجا به بازداشتگاه دیگری منتقل شده و تا زمان آزادی به قید وثیقه در روز ۱۹ تیر ۱۳۹۷ در آنجا ماندند.

مهدی هوشمند

شکنجه و سایر رفتارهای بیرحمانه، غیرانسانی و تحقیرآمیز

عفو بین‌الملل از شاهدان عینی شهادت‌هایی دریافت کرده است مبنی بر این که نیروهای امنیتی فعالانی که در کلیبر و اطراف آن دستگیر کردند را مورد انواع خشونت‌ها از جمله ضرب و شتم با باتوم، چوبدستی و سلاح شوک الکتریکی، مشت و لگد به سر، پشت، سینه و شکم و نیز اسپری فلفل قرار دادند. عفو بین‌الملل اطلاعات بسیاری نیز درباره نحوه رفتار با بازداشت‌شدگان به ویژه در بازداشتگاه کلیبر دریافت کرده است. این سازمان قادر نبوده که به سطح یکسانی از اطلاعات در مورد نحوه رفتار با بازداشت‌شدگان در دیگر بازداشت‌گاه‌ها دست پیدا کند.

اطلاعات دریافتی نشان می‌دهد که فعالان در بازداشتگاه کلیبر توسط مأموران مورد خشونت‌هایی نظیر ضرب و شتم، پرت شدن روی زمین، کشیده شدن روی زمین از موی سر و محکم بستن دست‌ها با دست‌بند به طوری که باعث درد، کبودی و بریدگی می‌شدند، قرار گرفته‌اند. برخی خشونت‌ها ماهیت جنسی داشته؛ دست کم یک بازداشتی گزارش کرده است که از ناحیه اندام تناسلی مورد ضربه قرار گرفته و شلوارهای چندین فرد بازداشتی نیز پایین کشیده شده است. در برخی موارد مأموران بازداشت‌شدگان را مورد توهین‌های رکیک و تهدیدهایی مانند کشیدن ناخن و آزار و اذیت اعضای خانواده قرار داده‌اند. به گفته یکی از شاهدان، یک مأمور به گروهی از بازداشت‌شدگان گفته «من همه‌تان را یکی یکی می‌کشم و دیه‌تان را هم می‌دهم که از دست‌تان راحت شویم.»

اکثر بازداشت‌شدگان از دسترسی به مراقبت‌های پزشکی برای جراحات ناشی از ضرب و شتم هنگام دستگیری یا بازداشت نیز محروم مانده‌اند و بدون دسترسی به آب آشامیدنی سالم، غذای مناسب، هوای تازه یا امکانات بهداشتی در بازداشتگاه‌های پرازدحام نگهداری شده‌اند.

از بالا سمت راست تا پایین سمت چپ: مصطفی پروین، مرتضی پروین، توحید امیرامینی و علی روحبخش

فعال ترک آذربایجانی، **مرتضی پروین**، توسط مأموران لباس شخصی از بخش حفاظت اطلاعات سپاه پاسداران در ۱۳ تیر ۱۳۹۷ به همراه سه فعال دیگر به نام‌های **محمد آزاد**، **علی روح بخش** و **حجت فکری** در مسیر اهر به کلیبر دستگیر شد. بر طبق گزارشات، تعداد زیادی از نیروهای امنیتی جاده را مسدود کرده و گویا در انتظار آنها بودند. نیروهای امنیتی به مرتضی پروین لگد زده و با باتوم به سر و دیگر قسمت‌های بدن وی ضربه زدند. یکی از مأموران به دیگری دستور می‌داده که «به پشت و شکم وی ضربه وارد کنند.» پس از دستگیری مرتضی پروین به بازداشتگاه کلیبر برده شده و به مدت سه روز در سلول انفرادی نگهداری شد. او در روز ۱۶ تیر ۱۳۹۷ آزاد شد بدون اینکه بداند آیا اتهامی علیه او وارد شده است یا نه.

مرتضی پروین در طی هفت سال گذشته چندین مرتبه به طور خودسرانه دستگیر، بازداشت، محاکمه و زندانی شده است. در آبان ۱۳۹۴، مرتضی پروین به همراه برادرش

مصطفی پروین و چندین فعال دیگر از جمله میثم جولانی و توحید امیرامینی به خاطر در دست داشتن بنری در جریان مسابقه فوتبال که روی آن نوشته شده بود «عباس لسانی و دیگر زندانیان ترک آذربایجانی باید آزاد شوند»، به «اخلال در نظم عمومی» محکوم و به مدت سه ماه زندانی شده و ۳۰ ضربه شلاق خوردند.

یک فعال دیگر به نام **غلام قلیزاده** در روز ۱۳ تیر ۱۳۹۷ در کلیبر هنگام رفتن به قلعه بابک دستگیر و به بازداشتگاه کلیبر برده شد. نیروهای امنیتی هنگام دستگیری وی را مورد ضرب و شتم قرار داده و به سینه او لگد زدند و به دلیل محکم بستن دستهای او باعث تورم مچ دستان وی شدند. پس از این ضرب و شتم‌ها، غلام قلیزاده دچار تشنج و اختلال موقت در بینایی چشم راستش شد. او به دلیل این جراحات، اولین شب را در بهداری بازداشتگاه سپری کرد ولی روز بعد به زندان ارومیه منتقل شد و در آنجا از دسترسی به مراقبت‌های پزشکی محروم ماند. او با تودیع وثیقه در ۷ مرداد ۱۳۹۷ آزاد شد، اما مشخص نیست با چه اتهامی روبرو شده است. غلام قلیزاده در گذشته نیز چندین بار در رابطه با فعالیت‌های مسالمت‌آمیز خود در حمایت از حقوق ترک‌های آذربایجانی دستگیر و بازداشت شده است.

غلام قلیزاده

محمد آزاد

محمد آزاد، فعال مدنی و دانشجو در ۱۳ تیر ۱۳۹۷ هنگام ورود به کلیبر به همراه سه فعال دیگر دستگیر شد. مأموران امنیتی بدون ارائه کردن هیچگونه حکم جلبی تهدید کردند که اگر آنها وارد ماشین‌های پلیس حاضر در محل نشوند، متوسل به زور خواهند شد. به گفته شاهدان عینی، با اینکه محمد آزاد هیچ مقاومتی نشان نداد، مأموران او را مورد ضرب و شتم قرار داده و از شوک الکتریکی استفاده کردند. به دلیل ضربه‌ها، او دچار زخمی عمیق بر زانوی راستش شد که او را از راه رفتن ناتوان ساخت؛ او در دوره‌ی بازداشت نه تنها هیچگونه مراقبت پزشکی دریافت نکرد بلکه اساس گزارش‌ها، نیروهای امنیتی او را به طور متناوب مورد ضرب و شتم قرار دادند. محمد آزاد در ۱۶ تیر ۱۳۹۷ آزاد شد بدون اینکه بداند آیا اتهامی علیه او وارد شده است یا نه. او هنوز از آثار جراحات ناشی از شکنجه از جمله آسیب در ناحیه زانو رنج می‌برد.

پیشینه

اقلیت ترک آذربایجانی بزرگترین اقلیت اتنیک در ایران است و گمان می‌رود بین ۲۵ تا ۳۰ درصد کل جمعیت را تشکیل دهد. مردمان ترک آذربایجانی عمدتاً در شمال و شمال غرب ایران ساکن هستند. همانند دیگر اقلیتهای اتنیک در ایران، ترک‌های آذربایجانی با تبعیض و محدودیت در دسترسی به آموزش و اشتغال و همچنین برخورداری از حقوق اجتماعی، فرهنگی و زبانی خود مواجه هستند. یکی از موضوعاتی که این اقلیت همواره به آن اعتراض جدی داشته است نبود فرصت‌های یادگیری و ترویج زبان مادری و استفاده از آن به طور آزادانه و بدون هرگونه مداخله و تبعیض در عرصه‌های خصوصی و عمومی بوده است.

مدافعان حقوق اقلیت ترک‌های آذربایجانی سال‌هاست که از سوی مقامات ایران مورد انواع ظلم و ستم از جمله ارباب و آزار، دستگیری و بازداشت خودسرانه، حبس، شکنجه و سایر بدرفتاری‌ها قرار گرفته‌اند. برخی از آنها پس از محاکمات غیرمنصفانه احکام حبس و شلاق دریافت کرده‌اند. همانند دیگر مدافعان حقوق اقلیت‌ها در ایران، نیروهای اطلاعاتی و امنیتی به طور مداوم آنها را به «جریانهای تجزیه‌طلب» ارتباط داده و آنها را به تنش‌زایی به منظور ایجاد «تفرقه در میان ملت» و تضعیف تمامیت ارضی ایران متهم کرده‌اند.

علاوه بر افرادی که در این گزارش نام آنها ذکر شده است، بسیاری فعالان ترک آذربایجانی دیگر هم به خاطر تلاش برای ترفیع حقوق ترک‌های آذربایجانی در ایران در معرض آزار، بازداشت‌های خودسرانه، شکنجه و سایر رفتارهای بیرحمانه، غیرانسانی و تحقیرآمیز، محاکمات غیرمنصفانه و احکام حبس قرار گرفته‌اند. به گفته انجمن حقوق بشر مردم آذربایجانی در ایران (اهراز)، از جمله این افراد سیامک میرزایی و لطیف حسنی هستند. سیامک میرزایی که از حق تدریس به زبان ترکی آذربایجانی در مدارس دفاع کرده است، در حال سپری کردن حکم سه سال حبس در زندان اوین است و به یک سال تبعید در شهر طبس در استان خراسان جنوبی نیز محکوم شده است. لطیف حسنی، دبیرکل تشکیلات «یئنی گاموج» (جنبش نو بیداری ملی آذربایجان جنوبی)، که حامی حقوق فرهنگی و سیاسی اقلیت ترک آذربایجانی است، در حال سپری کردن حکم سه سال حبس در زندان رجایی شهر کرج است.

قوانین و استانداردهای بین‌المللی

آزادی بیان

ترک‌های آذربایجانی در ایران باید بتوانند به طور مسالمت آمیز عقاید خود را ابراز کرده و بدون آزار، تهدید، خشونت و ترس از مجازات گرد هم آیند. بر اساس قوانین بین‌الملل که برای ایران تعهدآور است، حق آنان برای آزادی بیان شامل حق ترویج

مسالمت‌آمیز حقوق انسانی از جمله حق بهره‌مندی از فرهنگ و زبان خود می‌شود. حق آنان برای آزادی بیان همچنین شامل حق ترویج مسالمت‌آمیز خودمختاری، استقلال یا هرگونه فرایند سیاسی دیگر می‌شود تا جایی که مشمول «ترویج نفرت پراکنی ملی، نژادی یا مذهبی که به ترغیب تبعیض، خصومت یا خشونت منجر شود» نباشد.

حقوق اقلیت‌های اثنیکی

ایران به عنوان یکی از اعضای کنوانسیون بین‌المللی رفع کلیه اشکال تبعیض نژادی موظف است که برای جلوگیری، منع و رفع تبعیض نژادی تدابیر مؤثری اتخاذ نماید. در این کنوانسیون اصطلاح «تبعیض نژادی» اطلاق می‌شود به «هرگونه تمایز، ممنوعیت، محدودیت و یا رجحانی که بر نژاد، رنگ، نسب، ملیت یا قومیت مبتنی بوده و هدف یا اثر آن از بین بردن و یا در معرض تهدید و مخاطره قراردادن شناسایی، تمتع و یا استیفاء در شرایط متساوی از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی ... باشد.» ماده ۲۷ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی که ایران عضو آن است، تصریح می‌کند که اقلیت‌های اثنیکی، مذهبی و زبانی نباید از حق برخورداری از فرهنگ خود، اظهار و اجرای مذهب خود یا استفاده از زبان خود محروم شوند.

بازداشت خودسرانه

طبق ماده ۹، پاراگراف یک میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، «هیچ کس نباید در معرض دستگیری یا بازداشت خودسرانه قرار بگیرد.» کارگروه ویژه بازداشت‌های خودسرانه، که توسط شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد برای بررسی پرونده‌های مربوط به سلب خودسرانه حق آزادی تشکیل شده است، ۵ نوع مختلف از سلب خودسرانه حق آزادی را براساس اسناد کلیدی حقوق بشری تعریف کرده است: (۱) وقتی که به روشنی طرح هرگونه مبنای قانونی برای توجیه سلب آزادی غیرممکن باشد؛ (۲) وقتی سلب آزادی به خاطر استفاده از حقوق یا آزادی‌های تضمین شده در مفاد اصلی اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی نظیر حق آزادی بیان، آزادی تشکل و گردهمایی مسالمت‌آمیز و آزادی فکر و عقیده و مذهب، اعمال شده باشد؛ (۳) زمانی که عدم رعایت یا رعایت ناکامل موازین بین‌المللی مربوط به حق دادرسی منصفانه آنقدر جدی و سنگین باشد که به سلب آزادی ماهیتی خودسرانه دهد؛ (۴) هنگامی که پناهجویان، مهاجران یا پناهندگان تحت بازداشت‌های اداری طولانی مدت بدون امکان درخواست تجدید نظر یا آزادی مشروط قرار گیرند؛ و (۵) وقتی سلب آزادی براساس تبعیض از جمله بر مبنای ملیت، قومیت و زبان باشد که نقض قوانین بین‌المللی است.

از نظر عفو بین‌الملل، گردهمایی‌های ترک‌های آذربایجانی برای تجلیل از تاریخ، فرهنگ و زبان خود مصداق اجرای مسالمت‌آمیز حق آزادی گردهمایی توسط اعضای یک اقلیت اثنیکی و زبانی است و بنابراین، دستگیری و بازداشت افراد بر این اساس خودسرانه است و دستکم در گروه‌های ۲ و ۵ کارگروه ویژه بازداشت‌های خودسرانه قرار می‌گیرد.

شکنجه و سایر بدرفتاری‌ها

هرگونه استفاده از زور علیه افرادی که در بازداشت یا کنترل مقامات هستند و تهدیدی برای سلامت و امنیت مقامات یا بازداشت‌شدگان ایجاد نمی‌کنند نقض اصل منع مطلق شکنجه و سایر رفتارها و مجازات‌های بیرحمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز است. ایران به عنوان عضو میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی متعهد شده است که با همه اشخاصی که در حبس هستند با انسانیت و با احترام به شان و کرامت ذاتی انسان برخورد نماید. عدم رعایت این اصل می‌تواند در حکم نوعی رفتار یا مجازات بیرحمانه، غیرانسانی و تحقیرآمیز باشد.

مجازات‌های بدنی همچون شلاق اصل ممنوعیت مطلق شکنجه و سایر مجازات‌های بیرحمانه، غیرانسانی و تحقیرآمیز در قوانین بین‌المللی حقوق بشر را نقض می‌کنند.